

POGAZAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

12. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, december 1982

Lětnik 32

Hrono za hodownik:

Knježe, ty sy mój Bóh, tebje chwalu; wuchwaluju twoje mjeno, dokelž ty sy džiwy čini!

Jez. 25,1

Hody, cyły měsac ma w Serbach po nich swoje mjeno! Džěci wjesela so na dary, cyły powětr je poły wočakowanja!

Wobkedźbowarjo časa a ludži skorža hižo dawno, zo so hody znjewužiwa a zo wjedu do stajnje hlubšeho praktiskeho materializma, zo so wuprózdna jich duchowny zmysl.

Tohodla je derje, zo předpołoża nam cyrkej w tutym měsacu hrono, kotrež wjedže nas do centra hodowneho wjesela: Džiwanje hodowneho časa njeprjindže za mnje jako dorosćeneho křesćana z někajkich materielných překwapjenjow, ale z wuswobodžaceje wěstosće: džiwapolne je moje žiwjenje přez to, zo je Bóh mój Knjez, zo je wón džiwy čini!, kotrež moje žiwjenje zmyslapolne činja!

Hodowne dary su jenož zwonkowny wuraz tuteje mojeje znutřkowneje wěstosće. Abo jinak: dokelž sym sam tak bohaće wot mojeho Knjeza wobdarjeny, daruju z polneje wutroby dale!

Su stajnje zaso ludžo, kotřiž čuja so wot „materializma našeho časa“ wohrozeni. Ja měnju tež, zo je tón materializm woprawdžity strach, kotryž jewi so w tym, zo twarja ludžo swoje zbožo na wobsydstwo wěstych z wulkeho džěla standardizowanych wěcow.

Křesćan, kotryž móže naše hrono woprawdže z wutroby wuprajić, njeje wot tajkeho materializma wohrozeni. Wón wě, zo zmysl swojeho žiwjenja nječerpa z wěcow, kotrež je wón sam wuskutkował abo druzy čłowjekoj, ale zo džiwy, kotrež naše čłowjeske žiwjenje zmyslapolne a rjane činja, čini njěnce Bóh, jeho Knjez.

Tajki džiw je naše wumóženje, kotrež pokazuje so w hodownym potajnstwje: Bóh je so sčłowječil, je so stał mjaso, zo by nas čłowjekow wumóžil z winy hrěcha.

Bože džěčo w žlobiku je najwjetši džiw Božeje lubosće. Z prawom přichadžeja k njemu wšelacy ludžo a wjesela so, zo je so narodžilo.

Tež my chcemy hody wosebje tutón džiw Boži wobdžiwać a Boha chwalić, zo je nas w tutym džěsću wumóžil a wuswobodžil. Tež my chcemy z pastyrjami, kralami a ludami wšěch časow hić k hodownemu žlobej a so tam modlić.

Wobsah našeje hodowneje modlitwy podawa nam naše hrono:

Mój knjez je Bóh! To rěka, zo wón mje wobknježa, nic starosć wo swojske zawěšćenje mojeje eksistencije. Njehwalu so sebje, njehordžu so z tym, štož wobsedžu ja abo štož sym dokonjał ja, ale chwalu Boha jako swojeho Knjeza.

Džiwy skutkuje Bóh! To rěka, zo je moje žiwjenje tohodla rjane, dokelž je wot Boha rjadowane. Moje zakładne začuce njeje tohodla skórzba abo strach a bojnosť, ale chwalba mojeho Boha, jeho mjena, dokelž jeho džiwy to su, kotrež mje napjelnjuja.

Albrecht Dürer: Narod Jězu Chrysta

Hodowny čłowjek je tohodla spokojny čłowjek. Chwalba, wo kotrež so w našim hesle dwójce rěči, je jeho modlitwa a-jeho zakładne začuce.

Jako prawi a wěrní křesćenjo wuznawamy a modlimy so: „Knježe, ty sy mój Bóh, tebje chwalu; wuchwaluju twoje mjeno, dokelž ty sy džiwy čini!“ Cyril Pjeh

Hodowne powědančko:

Jedyn hlós pobrachowaše

Pola nas w Durinskej njebě patoržicy, bjez toho zo bychu spěwali kurrendhólcy. Woni přindžechu we wosmej hodžinje, a mać zarjadowa to stajnje tak, zo palachu so hižo swěčki na štomje, hdyž bě tupotanje mnohich nohow na kamjentnych dložbach chěže słyšeć.

Bě jich drje wokoło dwanaće hólcow w starobje džewjeć do třinaće lét. Woni běchu zhotowani čěnki čorny plašćik, kotryž wupadaše kaž koleso a na hlówje

mějachu čornu čapku. Přez cyle léto budžachu nas kóždu njedzelu rano z ludowym spěwom a z choralom. Słyšu džensa hišće, kak woni na přenjeji njedzeli w meji pod woknami spěwachu: „Meja je přišla...“ a po tym choral: „Harre, meine Seele.“

Hody pak zastupichu do jstwy abo do domu a spěwachu po rjadu stare hodowne spěwy. Najradšo mējach tehdom „Pastyrjo, pójće, nan, džěci a mać...“, dokelž moja fantazija přewobroći tutych małych čorných hólcow, z kotrychž najmjeńši njebě wjetši hać ja, jich drasty dla do samých swědkow Bethlehemského džiwja. Zabych, zo běchu to hólcy

z mojeje šule. Jich kuzlanske spěwanje, jich swjatočna chutnosť a jich zastarske zdrasćenje storchny mi jich do wyšeho byća, kotrež jim zawidžach.

Wědzach, zo steješe něhdy mały Měrćin Luther, runje tak zdrasćený, před domom knjenje Cotta w Eisenachu, ale tež, zo bě mój nan w Arnstadće w domach a před domami bohatych byrgarjow spěwał. Wón sam to drje tež nihdy njezaby a bě wot spěwanja džěci patoržicu stajnje wosebje hnuty, a jich nawoda, kotryž bě jako najbole muzikalny wot nich z małej hlósnej widlicu hlós postajował, dosta wot nana kóžde léto jako hodowny dar zlotak.

Mać dari hólcam hodowne pječwo, jabłuka a worjечи, kotrež tući wonka do běheho měška sypnych, zo bychu sej dary potom sprawnje džělili a za swój swjedzeń, kotryž drje bě najbóle jara chuduški, sobu domoj wzali.

Nětko sta so w léce, wo kotrymž chcu powědać, bě to snadź 1910, zo so naši kurrende-hólcy zapozdžichu. Swěčki na božodžěscowym štomje běchu hižo chětro dele spalene a stajnje hišće pobrachowachu spěwy swětlych jasnych džěcacych hłosow. Skónčnje zasłyšachmy plapotacu črjodu před chěžu, słyšachmy, kak sej hólcy sněh wotklepowachu —, njemóžu so na žane džěcace hody bjez sněha dopomnić —, a potom přińdžechu woni, kaž stajnje, do tón raz hižo nic tak blyšćaceje hodowneje stwy a spěwachu tež tak kaž stajnje.

Ale ně, njebě to tak kaž přeco! Njeležeše drje to jenož na blukim poslednim swětle swěčkow, zo njeblyšćachu so woblicka twotewrjenje a tež hłasy tak jasnje njeklinčachu kaž hewak přeco.

Pobrachowaše najmjeńši w črjódze, kotryž wuznamjeni so přez swój wuklotny hólčacy sopran a swoju dospołnu muzikalitu. Wón rekaše Richard, a nan měješe jeho wosebje rady, snadź tež tohodla, dokelž bě so tež jemu jónu, jako najmjeńšemu cyłeho chóra, kłobuk runje tak hluboko do sucheho mjezwoča sunyl.

„Hdže je Richard?“ woprašo so nan jako bě „Cicha noc, swjata noc“ wuklinčaća. Kaž běchu to wot kantora nawuknyli, wotmołwi nawjedowar a praji, zo je so Richard dzensa wječor nadobo zhubił. „Čehodla zhubił?“ chcyše nan wědźeć. To njebě lochko wot hólca zhonić. Nan dyrbyeše jeho najprjedy na to dopomnić, zo bě tež jónu jedyn z nich był, prjedy hač zhoni, što bě so stalo.

Po druhim abo třecim spěwanju tu-toho wječora bě mały po tym k nawjedowarjej přišoł a bě jemu z podušenym hłosom wuznał, zo je něšto zle skučil. W přichodnym domje je drje hišće sobu spěwał — to bě w bydenju kulowateho małego direktora realneje šule, kotryž bohatym daram swojeje dobroćiweje žony ze svojim někak škrjebotacym hłosom někotre pedagogisko-moraliske napominaja takrjec jako „přiwažk“ přida — a po tym bě Richard nadobo přeč. Přečeljo běchu za nim wołali, ale sněh njenjesese jich hłasy daloko. Běchu so wróćili a cyłu hłownu drohu, do skupinkow rozdžěljeni, a cyłe torhošćo přepytowali, ale jich „mały“, kaž jeho kurrendanojo mjez sobu mjenowachu, wosta zhubjeny ...

Bojazliwje hladach na swoju mać. Njeparcy myslach na mordarja, kotryž bě nazymu Saalfeldžanow njewěstych sčinił a kotrehož běchu pjeća tež w našej kónčinje pytali a widželi. A mać zaso hladaše na nana, kotryž sam drje wědžeše tu rady. A nan rozsudži: „Hólcy, hnydom pónđžemy k policiji!“ Dokelž jeho jara wo to prošach, smědžach sobu hić.

To bě spodziwne dožiwjenje za mnje: w Božej nocy wokoło džesateje hodžiny, wosrjedź kurrendy, přez wopušćene hasy domizniskeho města hić! Wšudže běchu wokna wobswětleno. Bórbotanje hłosow a smjeće džěci z bydenjow z přizemja, druhdy tež spěwanje a hraće na klawěrje abo huslach. Lameta a slěborne kule blyšćachu so w swětle swěčkow za gardinami, a někotre čeńke sněženki wějachu za płunowymi latarnjami po puću dele. Hólcy prošachu, před tym abo tamnym domom po puću hišće spěwac směć, zo njeby přepozdže było a zo

njebychu přez to svojich wotebérarjow zhubili.

Haj, woni dyrbjachu na tutym wječoru husto na puću stejow wostać a k zawrěnym woknam horje hladać, za kotrymž so swojby pokazachu, kotrež nochychu žadyn zymny powětr a žane chude džěci w bydenju měć. Kaž banty ze słowami na swjatyh wobrazach wěješe potom dych ze spěwacych hubow. Druhdže dachu džěcom znajmjeńša do chěžy zastupić a někotražkuli hospoza skoržeše, zo noša ze swojimi zasněženymi črijemi jenož mazanoso nutř.

„Na tajkim wječoru zeznaješ svojich lubych sobučłowjekow“, rjekny mój nan, jako bychmy skónčnje radnicy blisko ... W radnicy rezidowaše „Barbarossa“, kaž mjenowachmy stareho wyšeho stražništra, hačrunjež bě jeho broda hižo dawno šedziwa a nic hižo čerwjena. Jeho, kotryž bě był podoficěr we wojnje 1870/71 a kotryž nošeše na Sedandnu hordže Železny kříž na bančiku, bojachmy so my džěci jara a kurrendžnjo běchu zawěsće tež wjeseli, zo dyrbyeše nimo-mje jenož jich nawjednik sobu nutř.

Barbarossa pohladny hněwnje horje, jako zastupichmy do srjedžowěkwoskeje stražneje stwy ze starymi wjelbami, a kazaše nam ze zlobnym pohladnjem při durjach čakać.

Wón běše při drjewjanym blidku „swoju trupu“ wokoło sebe zhrmadził, kaž wón svojich pječ zwjetša chětro maznych stražništrov měšaćka mjenowaše, a dźeržeše jim, kotřiž mējachu kóždy škleńcu so kurjaceho punča před sobu, reč, kotraž bě mjenje wuznawanje k poswjećanju swjateho wječora hač ke kežžorej a tohodla tež z připiwanjom na kežžora so skónči. Čeńke čerwjene swěčki na hodownym štomiku hasnychu so skoro, jako spěwachu dybawe muske hłasy hymnu na kežžora, a potom hakle smědžachmy my prajić, što chcemy.

Jenož dokelž bě nan zastojnik, da so Barbarossa pohnuć, personalije zhubjeneho džěsća sej napisać. Ale wón hnydom přispomni, zo je kónčina, w kotrež Richardowa mać bydli — jeho nan bě w lécu w skale smjertnje znjezbožil — zla štwórc, a njerodž, kotraž tam rosće, tak spěšnje njezahinje. Wyše toho su haty, do kotrychž móžeše něchto padnyć abo ze zadwělowanja skočić, wšě zamjernjene ...

Mócnny pólcajski pak tola slubi po swojej winowatosći, zo jeho mužojo jutře trěbne přepytowanja přewjedu.

Jutře — njemysleše wón na Richardowu mać, kotraž dyrbyeše so w tutej Swjatej nocy bjez swojeho syna do smjerće strachowac?

Wšak tola — smy Richarda sami namakali!

Nawoda kurrendžanow měješe ideju, tola jónu w stwiće na wěži za nim pohladać, hdžež chowachu hólcy swoje płašće a kłobuki a spěwniki. A wopravdže ležachu w zymnym pincatym rumje jedyn kolesojty čorny plašć a najmjeńši kurrendžanski kłobuk, wěcy zhubjeneho hólca. To móžeše być zle znamjo — ale za nana chowaše so w tym tola wěsta nadžija. Wón zaswěći přeztrikowu swěću a mjenješe, zo dyrbimy nětko tola tež dale wyše pohladać.

Za mnje bě to styksne a rozhorjace, so po njedodnitej čmowoće wěžoweje schódnje horje krosnować, stuchłotu lěstotkow dychać, naše chlědky nadwulke, rozčehnjene so na šěrych murjach chablać widžeć a skónčnje mjez rjadami pola zwonow stać, kotrež bychu mje zawěsće potorhnyli, hdy bychu swoje mjeđžane hłasy přećiwo nam zadobowarjam

pozběhnyli. Začuwach to jako hrozne wabjenje, spytowanje, jako založich z kóstku wo kulowatu sčenu wulkeho zwona, kotryž wisaše mi najbliše. Bjez hłosa, skoro nic slyšeć bě wotmołwa na moju žadlawosć.

Nětko dobywaše so bliuke sněhowe swětle přez gotisce wjelbowane wokna, jedne durje kwicachu — a stejachmy w stwiće wěžerja, w kotrež bě hišće před někotrymi lětami stražnik nad městom a krajom wohnjowu stražu dźeržał.

Nětko zasłyšachmy we wopušćenym rumje čeńke dychanje. Nan pozběhny wětrikowu swěću: w rózku spaše stuleny Richard — hłowu na kolenomaj, w čeńkej kapce a z wjele razow platanymi cholowami, dospołnje bjez tych znamjeni, kotrež běch sej tak jara za hodowneho spěwarja prał a kotrež dawachu jemu w mojimaj wočomaj wysoku hodnosć. Nan pošla mje a kurrendžana won a praji, zo dyrbimoj sej přez wokna schoda zasněžene třěchi města a susodne hory w swětle mėsaćka wobhladać ...

Ale wostachmoj wobaj hnydom za durjemi stejow a poskachmoj z mócnje bijacej wutrobu, što so nětko nutřka w stwiće stawaše. Běchmoj jara přesta-pjena, jako słyšachmoj jenož mjelčo rěčenje a hórke pišćenje mjez tym. Traješe drje wěčnosć, doniž njeprjědže nan won. Wjedžeše Richarda za ruku a praji: „Je wšitko w porjadku.“ W kurrendstwě, z kotrež słyšachmy hižo na poł trjepjenjach druhich hólcow harować, položi nan sam blědemu čekancej plašćik na ramjenja a da jemu čorny kłobuk do ruki. „Nětko pónđžemy wšitcy zhrmadnje k Richardowej maćeri“, praji wón.

Čehodla nan po puću do předměšćanskeho sydlišća hromadže z Richardom do domu handlerja z kolonialnymi tworami Reimera zastupi, kotryž bě nam jako trochu džiwnuški, ale přečelny stary knjez znaty a čehodla wonaj za chwilu z hromadu pakčikow wustupištaj, kotrež běchu, kaž bě to tehdom z našnjom, swjatočnje do swěćateje papjery zawalene a ze zlotymi bórnicami wobwjazane — to wšo sym hakle wjele pozdžišo wot nana zhonił. To mi wón powědaše, kak je na wonym wječoru mać wolsyrota, jako kurrenda w čeži šero-

keho wobchodowego domu swoje hodowne kěrłuše spěwaše, z dweju pońneju měchow a měškow skradžu sej kapsy z mandlemi a różynami napjelnila, zo by maćeri jeničke hodowne wjeselo popřeć móhl a kak je wón potom w nahłej hańbje a zadwělowanosti před towaršemi čekał. Ale wuske wokna we wěži, stajnje hišće dosć šěroke, zo by so suche džěćace čěrko móhlo přetřóčić, njeběchu so dołho woćinili a lód džeržeše je kručě hromadže ... Stary Reimer bě zrozumił a wodał.

W chuduškim sydlišću, kotraž bě twarski mišter wokoło lěta 1900 jako spekulaciski objekt natwarił, nasta njewšědne spodziwanje, jako před domom, w kotrymž bydleše Richardowa mać, so kurrenda nastupi, kotruž njebě hišće ženje što sem skazał, dokelž běchu za to přechudzi, a po rjadu swoje najrjeńše hodowne spěwy a kěrłuše spěwaše. Mužojo, žony a džěci přińdžechu won na bětu dróhu, w mnohim hižo čmowym bydlenju zaswěći so zaso swěca ...

Nan a ja stejachmój njewobdželenaj zboka a jako so při poslednej štučce mojego lubowaného pastyrského spěwa jasny, swěťty sopranowy hlós, kotryž bě dotal w chórje pobrachował, čisće nad wšitke druge hlósy pozběhny, přinygny mi nan a džěchmój mjelčo přeć.

Hwězdy zybolachu so na njebju, a sněh šćerkotaše pod našimi čriji.

Hugo Hartung

(z knihi ewangelskeho nakładnistwa w Berlinje)

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

6. Politika a teologija

Spočatk lěta 1518 běchu Lutherowe tezy po cylej Němskej rozšěrjene, a nimalo wšudže jim přiħosowachu. Žane pjenjezy do Roma, běše za wjetšinu luda to, štož Luther chcyše. Njetrjebamy so džićwać, zo spyta bamž w Romje ze swojim wupruwowanym receptom Luthera zničić: wón zahaji kecarski proces. Hižo so Luther přez kardinala Cajetana přešlyšowaše, a w Romje započachu jeho knihi čitać, zo bychy kecarske sady wupisali.

Tola w politice je druhy wšelako: Nadobo bamž hižo žanoho zajima na procesu njeměješe. Luther smě w swobodže dale skutkować. Kak bě tomu dóšlo? Němski kejžor je wumřěl, a bamž so ze wšěj mocu prócuje, zo by Friedrich Mudry kejžorsku krónu dóstał. Ma jeho za slabeho wjercha, kotrehož by lochce wobknježił. Luther pak je podany Friedricha, a bamž njecha sej sakskeho krala za procesom rozmjerzać. Cyła naleznoš wotpočuje.

Haj, nimalo wupada, jako chcetaj so bamž a Luther zaso wujednać. W Romje so wuda nowy dekret wo wotpusku, kiž najhórše njedostatki wotstroni. Luther slubi, zo mjelči. Hišće 5. měrca 1519 wón pisa: „Njesejm ženje na to myslj, so wot bamža zdalować. Sym cyle spokojom z tym, zo jeho mjenuja knjeza swěta a wón to tež je.“ Bamž Leo X. chce na každy pad Friedricha za sebej dobyć a tuž jemu poskići, jednoho z jeho podanych na kardinala powyšić. Na koho wón při tym myslěše? Na nikoho drugeho hać Luthera.

Njetraje dołho, a bój mjez Romom a Wittenbergom so znowa započnje. Nowy kejžor njeje Friedrich Mudry, ale španski kral Korla V. Bórže so proces přećiwo Lutheraj dale wjedže, a bórže tež Luther zaso započnje, ze swojej teologiju

wopačnu cyrkwnisku praksu nadběhować. Bój jeho sobu storhnje. Nětko móžemy pola njeho cyle druge sady čitać: „Bamžowstwo je jenož wot čłowjekow zarjadowane, nic wot Boha postajene, a jeho tyranstwo je nětko tak wulke, zo dyrbymy so prašeć: Su naše stawy sylne dosć, zo bychy to dlěje wutrali?“

Reformacija njebě jenož politika, ale tež rozestajenje wo wěrje. Móžemy to derje widžeć na Lipsčanskej disputaciji. W lěće 1519 diskutowaše na Lipsčanskej Pleißenburg katolski teolog Eck z Lutherom. Mjez druhim džěše wo prašenje: Što je cyrkej? Za Ecka je cyrkej tam, hdžež je bamž a hdžež su biskopja. Za Luthera pak je tam cyrkej, hdžež je Bože słowo. A jenož tam wona je. Tu, na

Lipsčanskej diskusiji wupraji Luther swoju sławnu sadu: „Tež koncilije so myla.“ Konkretnje měni koncil w Kostnicy (Konstanz), kiž bě 1415 českeho reformatora Jana Husa spalić dał. Chcemy hišće spomnić na jednoho připosłucharja Lipsčanskeje diskusije, wo kotrymž budžemy pozdžišo wjac čitać. Mjez hosćimi běše mjenujcy tež farar Thomas Müntzer přítomny.

Luther wo prawym modlenju (1519)

Kak mamy so modlić? Tak, zo mało słowow rěčimy a zo ħluboki wotmysł abo mysle při tym mamy. Čim mjenje słowow, čim lěpša modlitwa: Mało słowow a wjele zmysła je křesćanske, wjele słowow a mało zmysła je pohanske.

Wobraz ze stareje chróniki: Lipsčanska disputacija. Srjedža steji Eck, nalěwo deleka sedži Luther.

Prědowanje při pochowanju fararja Renča

Hdyž so čłowjek, z kotrymž běchmy wusko zwjazani, z tuzoho swěta wotwoła, je za zawostajenych tež kusk jich žiwjenja wotešlo. Ale tež za nas wšitkich je so něšto přeměnilo. To, štož je so stało, njemóžemy hišće cyle zapřimnyć, byrnjež dyrbjachmy po znamjenjach chorosće z tym ličić. Zadobowanje smjerće do čłowskeho žiwjenja je tajka wulka změna, zo njemóžemy po zwučenym wašnjom so z tym rozestajić. To nas bojaznych čini, a my čujemy so bjezmóćni.

Do tuzoho položanja nutř rěči k nam bože słowo. Wone chce nam tróšt a pomoc być. Je to słowo z lista na Kolosiskich na 3. stawje, kiž je zdobom konfěrmaciske hrono bratra Renča: „Wšitko, štož činiće, to činće radži z wutrobu jako Knjezej a nic čłowjekam.“

Tute hrono njeje bratra Renča jenož přez cyle žiwjenje přewodžalo, ale z tym je dalokož widžu, tež jeho žiwjenje charakterizowane. Nječ je to wopyt humanistiskeho gymnazija w Budyšinje abo studij teologije w Lipsku a w Tübingenje, abo jeho skutkowanje jako domjacy wučer w Rhönje abo jeho džělo jako farar we Łupoji a w Barće. Po čłowjskim zrozumenju smě drje so prajić. Wón je wšitko z wutrobu jako Knjezej činił. Při tym nochcyše ženje w srjedžišću stać, ale ze swojim ponižnym wašnjom stupi wón rady dozady. A tola je bože słowo swěrnje a z wutroby připowědał.

Nochcemy pak džensa čłowjeka chwalić. Bratr Renč to tež chcył njeby. Chce-

my wo božej lubosći a wo božim žohnowanju rěčeć, kaž so wonaj w žiwjenju našeho bratra pokazatej. Abó njeběše to žohnowanje — móc wot Boha —, zo móžeše čěrke zastupowanja w Malešecach a Hrodzišću za čas wojny přetrać? Ja sym sebi wěsty, zo bychmy hišće wjele druhich přiħladow mjenować móhli.

Ale njeje Bóh přez njeho tež druhich žohnował? Na přiħlad Was, lubi přiwuzni, w tych runje na džen 57 lětach zromadneho žiwjenja, kiž běchu Wam darjene a w starosćach a pomocy nana za swoje džěci? Tež Was, lubi wosadni, je Bóh přez bratra Renča, kiž je 7 lět we Łupoji a 34 lět we Barće jako farar skutkował, žohnował. Ale tež po tym, zo bě wón na wotpočink soł, je mnohim dale ze žohnowanjom był. Někotryžkuli by wo tym powědać móhli, kak je Bóh jeho přez bratra Renča žohnował. Tež za konwent serbskich ewangelskich duchownych je wón žohnowanje był.

Nětko pak bu z tuzoho žiwjenja wotwołany. A tola: To, štož je Bóh na nim činił, njeje přez smjerć ke koncej přišlo. Smjerć tola njeje najwjetša a skónčna móc. Jezus Chrystus je smjerći móc wzał a žiwjenje na swěto přenjesl.

Z tutym horjestanjenym Knjezom, kiž je horjestaće a žiwjenje, mamy činić. Haj hišće wjac: Z tym Knjezom, kiž přez swoju smjerć a přez swoje horjestaće nam žiwjenje přinješe.

To wobswědčimy při kašću a při rowje. To je tež naš tróšt w hodzinje roz-

žohnowanja, pomoc w horju a zepěra we dalším našim žiwjenju.

Dowolće mi, zo bych w našej lubej serbskej rěči, w kotrejž so z bratrom Renčom přeco rozmołwjachmy, Wam, čescena knjeni Renčowa, prajił, što Was mandželski za mnje běše. Wón bě dobry přečel, wot kotrehož sym wjele nawuknył, hižo jako wikar w Hrodzišću, ale tež potom, jako doholětny susod w zastojnstwje a jako bratr w serbskim konwenće. Ja mam so jemu wjele džakować a sym Knjezej džakowny, zo je mi tajkeho bratra dał.

Chcemy našeho bratra božej hnadze poručić a wot našeho Knjeza sebi trošt a móc wuprosyć. Chcemy pak so jemu tež džakować za wšitko, štož je nam z bratrom Renčom darił.

S. Albert

Zetkanje žonow

Na Michała, dnja 29. septembra 1982, wotmě so w Michałskej cyrkwi w Budyšinje přihotowny dzeń (Rüsttag) za žony z cyleho Budyskeho cyrkwinskeho wokrjesa, abo, kaž so w cyrkwi tež praji, z Budyskeje eforije.

Dzeń steješe pod temu: „Naša wěra a jandželjo“. Započachmy z kemšemi, kotrež běchu wotewrjene za wšěch wosadnych.

Słowo přédowanja z Japoštołskich skutkow 5, 17–29 rozjasni nam: Bóh wola nas k poslušności. Při tym njestejimy sami — boži posoljo steja při nas, pomhaja nam. Ličimy džensa scyła hišće z pomocu božich posolow? Smy snadž tohodla druhdy tak bjez nadźije?

Po kemšach wosta 55 žonow k přihotownemu dnjej. Pozbudźace spěwanje z našim kantorom wjedžeše nas k přednoškej dnja.

Knjeni Engelmanna wot Džěta ze žonami z Drježdžan rěčeše k nam. Tam, hdžež jewja so w bibliji jandželjo, su wóni wuhotowani z poselstwom wot Boha. Bóh praja nam tež džensa swoje poselstwo, tež přez jandželow, ale my slyšimy je bohužel přemalo, dokelž njeličimy wjace z jandželemi.

Po małym zakusku móžeše sej kóžda wobdźelnica swójeho jandžela sobu domoj wzać. Z barbu a šablonu móžeše sej kóždy sam małe wodźečka abo čitanske znamjenja připrawić. Druzy zwučowachu so w technice čišća. Wobdźělenje při baslenju bě jara wulke.

Mjezy wšěm tym pak bě tež čas, zo móžachu so žony rozmołwić a swoje nazhonjenja ze swojeje wosady, ze swojeje žónskeje služby mjez sobu wuměnjec, so zeznac.

Po kofeju dzeržeše knjeni Mickelowa z nami meditaciju a kóžda přítomna wosada dósta za swoju žónsku službu jako postrow so palacu swěčku sobu, kotraž so před tym při wołtarju zaswěći při wołtarnej swěčke.

Zo by móhli kóždy dypkownje a bjez hektiki swój bus docpěć, zakonči so dzeń w 15.00 hodž.

Žony wuprajichu so džakownje za tute zhromadne byće. Za přichodne léto wuzwoli so tež Michałska cyrkej na Michała za schadźowanje!

Albertowa

Huscanska wěža

Huscanska cyrkej měješe něhdy mału drjewjanu wěžu wosrjedž třěchi, kaž ma to boži dom w Kotecach. Hdyž bě do dźeržana, da ju kolator hrabja Riaucour zwottorhać a „prawu“ wěžu na wječorny bok cyrkwy natwarić. W léce 1792 bu

Při zaróštowanju wěže w Husce wobdžěli so na 200 muži z wosady

tuto dźěło dokonjane, ale hižom 2 léce pozdžišo wotporhny wichor barokny wjeršk wěže, dokelž njebě wustojnje natwarjeny. Hakle 10 lét pozdžišo 1804 bě nowy wjeršk po starym wašnju hotowy. W léce 1856 dyrbyeše so wěža zaso wuporjedzić. Tehdom planowachu, wěžu a cyrkej dočista znowa natwarić. To so sta z cyrkwu, ale za wěžu pjenjezy njedosahachu.

Za čas fararja Jana Handrika w léce 1912 bu wěža wobnowjena a dokumenty zapožožene. Stare dokumenty we wěžinej kuli běchu wot wjedra skažene. W léce 1931 dyrbyeše so wěža zaso wuporjedzić, dokelž běchu synojo hrabje Riaucoura do jeje kule třěleli a ju z tym wobškodžili. Farar Niedner je nowe dokumenty do wěžineje kule poľžil, kotruž bě Huscanski ryčerkubler dał wobnowić a pozložić.

Po léce 1950, za čas fararja Palerja, bu wěža zaso wuporjedžana a wobarbjena. Hdyž bu Huscanski boži dom za čas fararja Bauera w léce 1974 powšitkownje wobnjoweny, bu tež wěža znowa wobarbjena. Bórže pak dyrbjachmy poznać, zo hrib wěžine drjewo strašnje kažeše.

Hakle létsa bě móžno, rošty zestajec a z wuporjedženjom započec. Hdyž pak česlojo widžachu, kak jara bě hrib hižom zeškodžil, čeknychu. Z wulkej prócu namakachmy nowych česlow w Bad Schandauje, w Husce a w Protecach pola Kamjenca.

Ke kermuši, 24. 10. 1982, chcedža česlojo swoje dźěło doskónčić, a zakryće z koporom móže so započec.

Wšě wudawki njese wosada ze swojimi woporami.

Bóh Knjez chcył dale našu wosadu žohnować.

farar Frey-Huscanski

Cyrkej a karnewal

Spočatk nowembra, jako so tuto pisa, započnu so sem a tam po kraju zaso přihotowanja za nowy fašing: Dnja 11. 11., 11.11 hodž. zetkaja so rady jednacoch a wobzamkuja to, štož je trěbne.

Sto pak myslu při tym hišće na to, zo ma fašing a jemu scěhowacy póstny čas něšto z cyrkwu činić, zo slušestej fašing a póstny čas samozrozumliwje k cyrkwinskemu létu, tutomu „wulkemu darej cyrkwy swojemu ludej“?

Z časa Luthera slyšachmy hinaše hłosy: W swojich 95 tezach rěči wón wo tym, zo ma cyle čłowjeske žiwjenje być stajna pokuta a wobželnosćenje. Tak wotstroni wón fašing a zezwjeršni z tym zdomob scěhowacy póstny čas.

Je naš reformator tu woprawdže čisće mjez naložku a znjewužiwanjom, počinkom a njepočinkom rozeznawać zrozumil, kaž ma to křescan činić? Sto drje so stanje, hdyž chce młoda wosada džensa ze swojim fararjom rady fašing swječić (a to so stawa!)?

Wo tutech prašenjach rozmyslowachu wot 11. hač do 14. 10. 1982 w Berlinje sobustawy Teologiskeho džěloweho kruha za sociologiju nabožiny a nabožnu ludowědu w a po 5 referatach. Dokelž „teologija je jenož potom hišće teologija, hdyž móže wona njekonwencionalna być“.

Farar dr. Rudolph-Hrabowski rozkládže w swojim zakładowacym referace, zo jewi so w bibliji tež „homo ludens“, hracy abo hrakacy čłowjek, kotryž chce sebje sameho předstajec, kajkiž wón je abo kajkiž by rady byl. „Čłowjek je jenož tam cyle čłowjek, hdžež wón hraje“, praji Schiller.

Hraće, dramatiske předstajenje jednanja božeho, bě prjedy w božich službach cyle z wašnjom. Čłowjek njemóže scyła wot toho žiwy być, zo je wón jenož „homo sapiens“ (myslacy čłowjek) abo „homo faber“ (tworjacy čłowjek).

Druzy referenca z najwšelakorišich němsce rěčacych koncínow rozprawjachu potom zwjetša z diasami wo naložkach, kotrež su pola nich hišće z wašnjom, kotrež pak so skoro jenož hišće w katolskej cyrkwi haja.

Z toho wurosčestej dwaj wažnej wuslědkaj:

1. Ličba jednaće: 11 njeje wjace jenož 10. Stož fašing čini, dyrbi wědžec, zo móže ze zakonjom počinkow (w postawje džesac božich kazni) do konflikta přinć. Fašing njeje stajnje bjezleschiwe wokołhanjenje norow, ale husto tež rozwólność, njeroda! 11 njeje pak na druhej stronje tež 12: Zachadjenje norow, w kotrymž su tež maski zlych postawow, pokazuje, zo njebywa swět lépsi, ale hórši z kóždym dnjom. Tola mjez 11 a 12 wostanje hišće něšto časa hač k božemu sudej.

2. Druhi wuslědk bě, zo dyrbi z popjelnej srjedy wšo womjelknyć, zo dyrbi so čłowjek wot toho wokomika sem dać posylnić, čerpjenje Knjeza wopomnić (EKG 71, serbske spěwarske tón kěrluš nima-ja!) Bjez tutoho energiskeho zarěza na popjelnej srjedze njeby swjećenje fašing-a za křescanow derje myslomne bylo.

Wolfgang Rudolph

Ameriski hlós wo Serbach:

WENDS – Serbja

Předspomnjenje: Přečel našeho časopisa je nam přewostajil jendželske pisanje nastawk, kotryž steji w „The Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups“. To rěka serbsce: Harvard-encyklopedija wo ameriskich etniskich skupinach. Jedna so tu po wšěm zdaću wo wulke wudaće tuteje najznačišeje a najwuznamnišeje ameriskeje uniwersity, kotraž ma swoje sydlo w Cambridge/Mass., to je cyle blisko Bostona abo nětko měšcanski džěl Bostona. Tute wudaće wobjednawa wšitke skupiny ludow, kotrež su do Zjednocenych statow zapućowali. Nastawk wo Serbach — tam „Wends“ mjenowaných — steji na stronach 1017 do 1020 mjez nastawkomaj wo „Welsh“ — jedna so tu wo wupućo-

warjach z Walesa w Jendzelskej — a wo „West Indians“ — tu jedna so wo wupućowarjach z Karibiskich krajow, kotřež běchu jendzelske kolonije abo to džensa hišće su. Tući wupućowarjo su čorni. A tu je nastawk wo Serbach:

Serbja su mało znata skupina zapućowarjow, kotraž sydli wosrjedź Němcow w Texasu a zapućowarjow wosrjedź 19. lětstotka.

Jedyn stary słowjanski lud, tež znaty jako „Lužiscy Serbja“ (as Lusatian Sorbs), je so přeciwał asimilaciji w Europje přez wjac hač 1 000 lět a je wobchowal swoju rěč a swoje wašnja, ale nic swoju politisku njewotwisnosć.

Background (stawizniski pozadk):

Předownicy Serbow (of the Wends) běchu Zapadni Słowjenjo, kiž mjeno wachu so Milčeno a Lužičeno, kotřiž wobydla chu w zažnym srjedźowěku krajiny wuchodnje wot Wodry. Domizna Serbow je džěl teritorija, kiž je pod mjenom Lužica znaty, w NDR.

Něhak 50 milow južnje wot Berlina a něhak 1 800 kwadratnych milow wulka přestrěň, kiž mjezuje w juhu na Českosłowacku a wuchodnje na Pólsku to je. Rěka Sprjewja běži přez jich dwě najwjetše měsće, Budyšin a Choćebuz (tam steji: Bautzen and Cottbus). Serbja su zrozumili, sej swoju identitu wobchowac, hačrunjež běchu we wšelakich časach wobknježeni wot Němcow, Maďarow, Polakow a Čechow. We woběmaj swětowymaj wójnomaj su woni bjez wuspěcha spytali, pola wulkomocow připoznać jako samostatny stat dostać.

Přeni čuzy dobywaćel bě Korla, jedyn ze synow Korle Wulkeho, kotryž doby přeciwo Serbam a Budyšin zapali w lěće 806. Hač do lěta 1100 běchu Serbja podčisnjeni. Němscy knježkojo knježachu nad serbskimi burami a zatama-

chu měšćanskich Serbow, zo dyrba bydlić zwonka měšćanskich murjow abo w měšćanskich ghettach (wotdželenych džělach města). Towaršnostnje aktiwni možachu Serbja jenož w němckich institucijach byc a jenož přez němsku rěč. Cechi (Innungen) běchu němske a wikowanske aktiwity přewjedzechu so na němske wašnje. Pod čišćom, wosebje w tym džělu Lužicy, kotryž bě pod pruskej kontrolu, přiwzachu mnozy Serbja němske mjena a wostajichu so svojich słowjanskich tradicijow.

Dobyće za křesćanstwo započa so pola Serbow hišće před předobycem přez Němcow, ale wone so wot Němcow Syl-nje podpěraše. Serbja scěhowachu Němcam tež w reformaciji, dokelž wjetšina z nich přiwobroci so po Kejžorstwowym sejmje lěta 1530 lutherstwu. Měrcina Lutherowe wažnosć-kładjenje na maćernu rěč pohonješe Serbow, sej spisownu rěč wuwiać, a lěta 1574 wuńdže jako přenje pismo Lutherowy „Mały katechizm“.

Wobstějitej dwě formje serbskeje rěče, tež serbsce, wendisch abo lužisce (jendzelsce steji tu: ... two versions of Sorbian, also called Sorbic, Wendish or Lusatian, ... Hewak rěči so tam, hdžež mamy my „Serbja“ stejo, wo „Wends“), mjenowanej, kotrejž wotpowědujetej rozdželenju lužiskeje krajiny. Wobě formje słušatej k skupinje zapadosłowjanskich rěčow. Južny džěl, Hornja Lužica mjenowane, rěči jedyn dialekt, kotryž je čěšćinje bliši (Lutherowy Mały katechizm přeloži so do Hornjolužiskeje rěče) a w sewjernym džělu, Delnja Lužica mjenowanam, rěči so dialekt, kotryž je pólsćinje bliši.

Po swojej tradiciji mjenuja so Serbja (Wends) w swojej rěči Serbja, ale Němcy mjenuja jich Wenden, wuraz, kotryž je daloko rozžěrjeny na jednej stronje pola druhich, ale so na tamnej stronje tež

pola mnohich słowjanskich Lužičanow samych wužiwa. Tež čí, kotřiž w zašlym lětstotku wupućowachu, wuži wachu wuraz „Wenden“. W srjedźowěku bě wuraz „Wenden“ němske mjeno za wšitkich zapadnych Słowjanow, kaž tež přeco a w scěwku toho sta so woznamjenjenje „Wenden“ ze symbolom germanizacije Serbow, kotraž započa so w džewjatym lětstotku přez Karolingow a z kotrejž pokročowaše so přez wšě časy hač do Weimarskeje republiky a do časa nacijow.

Hačrunjež wobknježi so Lužica tam a sem wot njeněmskich wyšnosćow, stejese wona stajnje pod němskej kontrolu wot Pruskeho mēra lěta 1635 sem.

Před zjednoćenjom Němskeje w lěće 1871 wobjimaše Lužica džěle Pruskeho kralestwa a džěle Sakskeho kralestwa — Delnja Lužica stejese pod pruskim a Hornja Lužica pod sakskim knježstwom. Wot 2. swětoweje wójny sem je Lužica džěl NDR a zarjadnisce rozdželena na wobwodaj Drježdžany a Choćebuz.

Serbske narodne wědomje pozbudži so w času NDR a wuraz „Serbja“ (Sorb) přiwza so za Słowjanow Lužicy. Tute mjeno woznamjenja, zo wědža Serbja wo svojim słowjanskim herbstwje a z dobom rozeznowa jich wón wot Serbow w Južnosłowjanskej (to plači wězo jenož za germanske rěče, hdžež hodži so „Sorben“ — za nas — a „Serben“ — za južnych Słowjanow rozeznowac — přisp. red.).

W přitomnosći mjenuje so něhak 60 000 ludźi we Lužicy Serbja. Woni maja serbski kulturny centrum — Domo winu — a jedyn serbscerěčny džerik, jedyn radijowy scelak, jedne džiwadlo, jedyn ludowowumělski ansamb a jedne nakładnistwo.

Serbska rěč wuči so tež w šulach.

(pokročowanje w přichodnym čisle)

Ewangelska cyrkej w Kubje:

... posylnjeni w bratrowskej lubosći wuznamy našu wěru jako cyrkej Jězu Chrysta w Kubje

Tak zakónča so předrěč wuznawarskeho pisma, kotrež wuda so w lěće 1977 wot presbyteriansko-reforměrowaneje cyrkwy na kupje Kuba. Tři lěta před tym mějach 3 000 sobustawow tuteje protestantskeje cyrkwinskeje skupiny na Kubje přiležnosć, při bibliskich hodžinach a na kemšach dowadki, připomnjenja a šmórnenja přewjesć, doniž so wjele strownow wobsahowacy dokument jako CONFESSIO DE FĚ předpołožil a wobzamkny (to rěka: Wuznać wěry).

Dokument zbudži w ekumenje skedžbnosć. Nic jenož wozjewjenje jednoho cyrkwinskeho hłosa ze socialistiskeje Kuby bě něšto wosebite, ale tež duch, kotryž z tutoho dokumenta rěči.

„Tute swědčenje wuzběhuje wjeselo, kotrež nazhonja cyrkej Jězu Chrysta w ewangeliju, hdyž dožiwja wona tutón historiski wokomik čłowjestwa a wosebje, hdyž wona zjawnje wuznam wozjewja, kotryž ma za nju wěra wosrjedź kubanskeho rewolucionarneho procesa.“ (Předrěč 0.03. Dospołny tekst može so pola Ökumenisko-misionarisches Zentrum 1017 Berlin, Georgenkirchstr. 70 skazać.)

Přez tutón dokument a druhe powěsće z Kuby džěstach nastork a buch wěpny, jako jědzech w februaru 1981 k Ekumeniskej radže Kuby k jeje 30. počnozshromadžiznje. Ekumenisko-misionariski centrum bě delegaciju wotpošlal. Hižo lěta dołho wobsteji pola ÖMZ (Ekumenisko-misionariski centrum) „džělowa skupina Kuba“, kotraž wudžeruje oficijelne počah k w CONSEJO ECUMENICO DE CUBA (Ekumeniska rada Kuby) zjednoćenym njekatolskim cyrkwjam. Přez to přińdže k wopytam a napřećowopytam mjez protestantskimi zastupjerjemi cyrkwjoju a NDR. Bě wyše toho možno, kapitana armeje spomóženja (Heilsarmee) Kuby 1981 w Berlinje za jeho předarske džělo přihotowac. W tutym lěće studuje metodistiski farar z Kuby w seminarje w Klosterlausnitz (to je wukubliško metodistiskich fararjow w NDR). Wón schwali mi tam wobkedžbowanja a wuwiać, do kotrychž džěstach před počdra lětom w Kubje dohlađ.

Sedžachmy z fararjom presbyterianow, Naranto-Toledom, při snědani. Wón bě k nam do hotela CABAIGUAN přišol,

w kotrymž běchmy njeměrnú noc přežiwili, dokelž bě w nocy tež skoro tak horco kaž wodnjo. Zo bychu so drohotne minuty, kotrež stejachu nam zo rozmołwy k dispoziciji, derje wužili, bě nas won k zhromadnje snědani přeprošyl.

„Před 20 lětami njedosta tu nichto snědani, před 10 lětami nic tak wjele“, praji wón nam po tym, zo bě skazał. Džěstachmy sadowu brěčku, běly chleń, butru a pječene jeja. Poprawom bych rady apelsinu jěđ. Čechy wupruwowac, hač su wone tu tež tak krječke kaž w Berlinje doma. „My bjerjemy jenož apelsinowu brěčku“, praji farar Naranto a skaza sej tež škleńcu. „Oranže škitaja so same před horcotu, kotraž leži wodnjo a w nocy nad plantažemi. Tohodla je skoro kaž koža a znutkowne tak krute. Naš klima postajuje so wot započatka Golf-pruda. Hdyž chceš ty hinaše apelsiny z Kuby měć, dyrbiš Golf-prud přepołožić.“ To ja nochychy. Wědžach, zo leži potom cyłe lěto hłuboki sněh nad Europu, wo kotrejž bě so wčera wječor w Kubanskej telewizy rozprawjało. Běchmy Fidela Castra w Moskwe widželi, z kočuhatej čapku. Tež apelsiny škitaja so před klimu na swoje wašnje.

„Ja budu banany sadžeć“, praji farar Naranto-Toledo, „a kofejowe kerki. Budu svojim wosadnym příklad dawac, kak možeja sami swoje žiwjenje polpěšić. Město za zahrodki tu je, ale njemysy to ze swojeje tradicije sem zwučeni.“

Wobrazy z našeje jězby do tutoho města přińdu mi do pomjatka. Wčera jědzechmy nimo cokorowych plantažow a nimo polow z tobakom. Lětstotki dołho honjach so tu njewólnicy, kotřiž za mało mzdy krótke žiwjenje džělachu. Za domjace zahrodki njemějachu lětstotki dołho žanu móc, žadyn čas a žadyn lošť.

„W zbytnje laćonskeje Americje je lošť za fararja“, praji farar Naranto. Čini přestawku. Widžach přede mnu wotpadowacy wobmjetk na cyrkwi, jednoru, chudušku faru. „Tam předuje so lošť wo nadžiji, wo kóncu chudoby, wo njebesach. Njeje čězko, chudym ludžom nadžiju činić. Čězko je to na Kubje, dokelž maja tu Boha mjenje prosyc hač před tym a možeja so jemu wjac džakowac. Za to, zo dže so nam derje a lěpje, za to chcemy nawuknyc so Bohu džakowac.“

Kóždy ma svoje ložo. Chori namakaja svojeho lěkarja. Na kooperatiwach je džělo. Wšityc so nasyća. Bohu so džakować, to rěka w Kubje do Boha wěrić.“

Sydnyjemy so do busa. Hižo wčera běchmy z tajkim komfortabelnym Provincial-Linerom jěli, z klimowej připrawu a sydłami k leženju. Made in Japan. Bruny hólce poskića nam titu z čerstwje praženymi zemskimi worječami. 20 centawas, nam wón pokazuje, a dóstanje 30 wot nas. Farar Naranto chce nam hišće něšto wažne prajić. Jězdźer busa, w bělej košli a z čornym šlipsom, čaka hišće.

„Druzy fararjo pokazaja wam snadź najprjedy cyrkej. Ale cyrkwinski rum njeje mi tak wažny. Swójba w swojim domje, to je wažne. Tam chcu ewangelij nutř přinjesć. Tohodla sym z Wami w domach był a smy so tam modlili. Hdyž změjemy tam wobnowjenu wosadu, potom budžemy našu cyrkej wobnowjeć.“

Bus jědže z města Cabaigan won. Sym sej rozmołwy hnydom napisał. Pismo w mojej knižce pokazuje hišće horje a dele busa. Potom čitam w CONFESSIO CUBANA (Kubanske wuznaće wěry) kónc předřeče: „My, wěriwi tuteje cyrkwyje zjednocamy so ze wšěmi do Jězu Chrysta wěrjacyimi w modlitwje wo přichad Božeho kralestwa. W nadźiji na jeho sčłowječenje (in der Hoffnung auf seine Vermenschlichung) a posylnjeni w bratrowskej lubosći wuznawamy swoju wěru jako cyrkej Jězu Chrysta w Kubje.“

Ekumeniska rada Kuby
Consejo Ecumenico de Cuba

7 000 metodistow*
3 000 presbyterianow*
1 000 anglikanow-episkopalnych*
800 armeja spomóženja*
800 towarstwo PŘECELOW*
3 000 Swjatkarjow*
600 baptistow
600 nacarenow
700 křesćanska reforma
700 kongregacionalistow
700 swětowe misionstwo
300 ewangelske Bethel

a dalje zwjazki — dohromady 25 000 křesćanow w Ekumeniskej radže!

* Tute cyrkwyje maja zhromadnje Ewangelski Teologiski seminar w Matanzas, w bliskosći Havanny. Tam wukubluja so lektorjo. Ekumeniscy stipendiaća tam bydla a přewjedu so mjezynarodne seminary.

1492: Kolumbus wuslědži Kubu. Hač do lěta 1898 nječerpja so protestanća na Kubje. 95 % ludnosće su křćení katolikojo. Wot lěta 1901 znaje wustawa cyrkej a stat (před tym bě to jene!). Hač do lěta 1959 přińdu z USA a přez sewjerno-ameriske misionowanje 500 000 protestantow do Kuby. Po dobyću rewolucije zhubja protestanća 80 % svojich fararjow a 90 % svojich sobustawow přez emigraciju. Při ličenju 1981 ma Kuba 10 mil. wobydlerjow, z toho 50 000 protestantow a 300 000 katolikow.

Ze samsnymi lóždźemi kaž španisce dobywaćeljo přińdžechu tež zastupjerjo katolskeje cyrkwy do Kuby. Hdyž sadźichu konquistadorojo swoje škórnje kruće na „złoty kraj“ (po słowje: Cuba), tak njezamó katolska cyrkej ženje so prawje zadomić. Statysacy z Afriki přinuzowani njewólnicy přinjesechu swoje kulty sobu a džeržachu je najebač křćeńcy dale. Wotwisnosć kubanskich katolikow wot španiskeho katolicizma bě při tym tak wulka, zo smědžachu hač do kónca zašleho lětotka jenož Španičenjo na Kubje měšnicy być!

Katolska wyša a srjedźna woršta wopuści 1959 Kubu. 1961 čeknychu katolske rjady. Na rewoluciju a socialistiske přerjadowanja na žane wažnje přihotowani, womjelknychu zbytni katolikojo hač do lěta 1969 na demonstratiwne wašnj. Potrjechenych čłowjekow dla zasudźuja kubanscy biskopja amerisku blokadu, kotraž wotrězuje Kubu wote wšěch narosćenych hospodarskich zwiskow. Lěta 1977 móže Fidel Castro před zastupnikami Swětoweje ekumeniskeje rady w jednej rěči wo tym rěčeć, zo su so počahi mjez Katolskej cyrkwy a statom polěpšili, dokelž njewěnuje so katolska cyrkej wjace akcijam přeciwo rewoluciji.

Protestanća přinjesechu nowe křesćanske tradicije do Kuby, kotraž wobwliwowachu towaršnosne wuwiece pozitiwne. Nimo diakoniskich skutkow wuwijaše so cyrkwinske socialne džělo na wšelakich polach hospodarstwa a wukubljanja. Tute aktiwity přewza w dalokej měrje rewolucija abo přewostajchu křesćenju rewoluciji, dokelž 90 % protestantow emigrowaše!

Za protestantiske křesćanstwo, kotraž rewolucionarny proces spěchowaše, su w Kubje wjacore mjena znate. Wosebje wuzběhnyć ma so syn baptistiskeho předarja-fararja FRANK PAIS, wučer, kantor a katechet w Santiago de Cuba. Wón džělaše wusko z Fidel Castrom hromadže, doniž njebu 13. julija 1957 wotzady zatřěleny wot služownikow konterewolucije. Jeho mjeno steji na naměstnach, šulach a institucijach.

Džensniši prezident Ekumeniskeje rady Kuby rěka Raul Fernandez-Ceballos. Wón narodži so 1911 a bě 1952 k postgradualnemu studij w USA. Jako farar w Cabaiganu přizamkny so wón kubanskej rewoluciji a alfabetizowaše we wuswobodženych kónčinach (wučeše ludži čitać a pisać, štož bě jedyn z přnich skutkow rewolucije!). „Kak je to móžno, zo běchmy tak dołhi čas slepi napřečo tajkej mizerje, hluchi napřečo tajkej žalosći a pasiwni wosrjedź tajkeho znjewužiwanja a tajkeho wuklukowanja?“ praji wón.

Hač do lěta 1961 bě Raul Fernandez-Ceballos sekretar Rady ewangelskich cyrkwow Kuby. Wot lěta 1977 je wón prezident Ekumeniskeje rady Kuby (C. E. C.) a farar jedneje presbyterianskeje wosady w Havanna. Wón je sobustaw Křesćanskeje měroweje konferency (CFK). Wón wopyta lěta 1975 cyrkwyje w NDR. Zastupjerjo cyrkwyje a stata česćachu jeho ze swjatocnym přijěcom k jeho 70. narodninam w léće 1981.

farar Klaus Roeber
Ekumenisko-misionariski centr Berlin
(w domje „Berlinskeho misionarstwa“)

Sulerka z Kuby při dochowanju apelsinow. „... naš dom je swět, čyta stwórba. Kóždy je za nju před Bohom a čłowjekami zamotwity...“ (z wěrywuznaća ewangelskich křesćanow Kuby)

Bibliske rozpominanje :

„Knježe, ty sy mój Bóh; ja će chwalu a ćesću twoje mjeno; přetož ty sy dźiwy činil.“ Jez. 25,1

Chwalbne słowo je nam k rozpominanju date za hodowny měsac. Boha a jeho swjate mjeno chwalić a ćesćić, to słuša do křesćanskeho žiwjenja. My mamy wjele chwalbných kěrlušow. We wulkim — njeskrótsenym wudaću našich serbskich spěwarskich namakamy 520 tajkich spěwow, kiž steja pod nadpismom „modlerske, dżakne a chwalbne kěrluše“.

A wězo namakamy hišće w mnohich druhich spěwach božu chwambu a napominanja k njej. Ja chcu jenož jenički chwalbny kěrluš mjenować (č. 612):

„Nětk wšón swět Knjezej zawyskaj!
Jom' do služby so kóždy staj!
So njekomdž, wustup z chwalenjom
pod jeho swjatym wobličom...
ćesć jemu dajće wjeseli;
nam wšitkim to so zaleži.“

W němskim originalu (EKG 187, 5) namakamy posledni rynek pod słowje přeloženy na tajke wašnje:

„Boha chwalić, to je naš hamt“.

Stož ma „hamt“, zastojnstwo, ma wjesjeć, štož w nim budže žadane a kazane. Tuž njesmě Boža chwamba we wosadze a w žiwjenju jednotliwego zastac. Hdžež je so tajke stało, křesćan znutřkownje wochudnje.

Tajke wochudnjenje so něhdy a něhdze namaka w křesćanskim domje za starych. Tam knježeše njedobry duch. Wodzaca sotra bě zadwelowana a — džeše. Naslědnica měješe čekki nadawk. Ale wona bě wjesola wěryca duša. Wjela mysličkow jej do hlowy přinđe. Wona tež wšelake w domje znowa zradowa. Jednoho dnja wozjewi, zo kóždy štwórtk popoldnju budže „chwalbna a dżakna hodžina“. Najprjedy so někotři wobydlerjo tam hněwachu prajo: „Zaso tajka nowa ideja wot tuteje noweje!“ Ale woni přinđezechu přichodny štwórtk wšitcy, někotři jenož, dokelž běchu wćipni, kajka „nowinka“ to zaso běše!

A potom započta sotra Madlena na swoje wutrobne wašnje řečac a praješe: „My chcemy sej tola jónu přemyslować, za čo wšo mamy so poprawom dżakować a Bohu ćesć a chwambu dawać.“ Najprjedy namaka mało wothłosa. Ale potom wona pohoni prajo: „To njetrjebaja žane wulke wěcy być. Mysličce tola na přikład na jedne: Sće hłódni sem přišli, kaž tola pola skoro miliardy čłowjekow na swěće je?“ — „Ně“. A potom hnydom někotři prajachu: „My mamy so dżakować za jědž a piće, za ćopłu stwu.“ A potom přinđe wjace, haj kóždy štwórtk wjace: „... za rjanu nazymu, za kwětki, za listy, kotrež běchu dostali, za strowotu, tež hdyž njebě wona wjace tajka kaž prjedy, za zhromadženstwo z druhimi atd., atd.“

A z tym bě tež nowy duch začahnyl do domu, hačrunjež wězo čłowjeske slabosće wostachu. Kak móže to tež jinak być mjez čłowjekami, wosebje mjez starymi, mjez kotrymiž je někotry dźiwnych? Ale tola hodžeše so to cyle jinak njesć a znjesć hač prjedy. —

A sej myslu, tež my mamy přičinu, so za mnoho dżakować a Bohu ćesć a chwambu dawać. „Přetož ty sy dźiwy činil!“

Njeje kóždy z nas hižo tajke nazhonił? Pawoł Gerhardt spěwa (kěrluš 669, 8): „Wón knježi z wulkej hnadu, kaž jom' so spodobaj, wón dawa džiwnu radu, wšej zlósci wobara.“ Njeje někotry pa-

cient po wotchorjenju — a samo někotry lékar — dyrbjal prajic: „Tu je so woprawdže dźiw sta!“?

Wězo so stawaja na dróhach a hewak druhdže zatostne njezboža, a to snano — my njemóžemy to statistisce zwěsćić — je runje tak husto, zo so we wokomiku stracha a wopačneho zadđerženja njeje ničo stało, zo bu někotra hroza hnadnje a na dźiwne wašnje wotwobročena.

Ja sam jězdžu 45 lét jako šofer (po fachowym wurazu hač dotal „bjez njezboža“): ale boža hnada to je a nic moja zabušba.

My móhli hišće wjele dźiwow mjenowac. Njeje boža stworba poła dźiwow? My njecnamy wjele wo tym řečac, přetož w decembru jedna so wosebje wo hodowny dźiw, „zo je Boh swět tak lubował, zo je swojeho jeničkeho narodženeho syna dał“. To je woprawdže dźiw wšitkich dźiwow! C. F. Gellert spěwa w hodownym kěrlušu:

„Hdyž tutón dźiw chcu zapřijeć,
hdže móhli so rozum wupřestřec?
Duch poklonja so w modljenju
před tajkej Božej lubosću.“

Haj dźiwy a potajnstwa wěry — a k tym słuša hodowny podawk — njemóžemy z rozumom zapřijeć, ale jenož we wěrje přijeć a so před nimi k Bohu modlic.

Wotmołwa na přenje hodowne připowědanje z erta jandžela „... wam je so džensa Zbožnik narodžil ...“ je mócný spěw „Ćesć budž Bohu we wysokosći, měr na zemi ...“

A hdyž so ludžo prašeja: „Hdže je wón, tón měr na zemi?“, móžemy jenož wotmołwić: „Druhe nic bjez přenjeho!“ Najprjedy su spěwali: „Ćesć budž Bohu!“ A wěrce mi: Hdj bychu wšitcy na zemi, wulce a mali, wosebje mócnarjo na swěće, wědomje a njewědomje Bohu tak ćesć dawali, kaž so słuša, by měr zawěsćeny był, a my njebychmy so dyrbjeli tak napinać a džežac wo njón. Wězo dyrbimy wojować wo a za njón, ale bjez brónjow, hakle prawje nic z „napřemo-brónjenjom“. Wulki ewangelista Billy Graham, kotryž je w oktobru we wšelakich městach pola nas w NDR wustupował, tež w Drježdžanach a Zhorjelcu, je to přeco zaso jasne wuzběhnyl, tež před politiskimi instancami. Ale přede wšěm je wón nas křesćanow napominał, za měr ruce stykawać.

A z nowolětnym kěrlušerjom (spěwarske č. 53, 6) chcemy skónčić naše bibliske rozpominanje, hdžež so jednaše wosebje wo Božu ćesć a chwambu:

„My za wšo chwambu damy
či wóće njebjeski,
kiž wot tebe jow mamy
wšo dobre na zemi,
a zdychujemy tu:
Daj zbože k nowom' létej,
spožć dobry měr tež swětej
nas skubľaj z dobrotu!“

L.

POWĚSĆE

Drježdžany: Tu wotměje so wot 7. julija hač do 10. julija 1983 Cyrkwinskodnjowski kongres a Cyrkwinski džen.

K tomu předleža nětko bliše informacije. Cyle zarjadowanje je najwažniši a nawjetši přinošk našeje krajneje cyrkwe k Lutherowemu létej. Tema zarjadowanja je: „Na wóeru so zwazić — zo móžemy žiwi być“. Na kongres wot 7. do 9. julija woćakuje so 8 000 stajnych wobdželnikow. Za Cyrkwinski džen dnja 10. julija (njedželu) woćakuje so 60 000 wopytowarjow z cyleje krajneje cyrk-

wje a ze Zhorjelskeho cyrkwinskeho wobwoda. K tomu přinđu tysacy wopytowarjow z Drježdžan a wokoliny, tak zo móže so z někak 100 000 wopytowarjemi ličić.

Statne instancy su k tomu rumnosće a wobšěrnú podpěru přilubili. ena

Ekumeniski wosadny seminar k zamołwitosći za měr

Wosady z NDR, ZRN a Nižozemskeje wobdželne

Ekumeniski seminar k temje „Čehodla wujednarjo měra bože wotkazanje swjeća“ (Warum Friedensstifter Abendmahl feiern) wotmě so na přeprošenje wosadow, kotrež wobdžela so na „Iniciatiwje k wotbrónjenju Bremenskich wosadow“ a Křesćanskeje měroweje konferency wot 3. do 7. septembra w ewangelskim wosadnym centrje w Bremen-Lüssum (ZRN).

Njeseny bě tutón seminar wosebje wot Kritiskeje wosady Jimond/Nižozemska, wot Ewangelsko-lutherskeje wosady Rakcecy pola Budyšina/NDR a wot hosćičelskeje wosady Bremen-Lüssum. Seminar pokročowaše rjad zetkanjow, kotrež wotměwaja so hižo někotre léta a kotrež słuža spěchowanju zhromadneje zamołwitosće za měr.

Wobdželnicy z Bremena a z druhich džělow ZRN, z Nižozemskeje a z NDR wjedzachu w zwisku z bibliskimi rozpominanjemi wot fararja Rolfa Sängera-Distelmeyera (Bremen), Ko Schnurmans (Beverwijk/Nižozemska) a dr. Carl-Jürgena Kaltenborna (Berlin/NDR) intenziwne rozmołwy w skupinach. Tute rozmołwy jednachu wo konsekwencach, kotrež ma ewangelij za wohroženy swět. Wažne wudospołnenja programa běchu swětłowobrazowy přednošk „Sćěwki chemiskeje wojny we Vietnamje“, měrowe spěwy Bremenskeje chóroweje džěłarne a předstajenje dźiwadłoweje hry „Christus přinđe do St. Sebastiana“ wot Friedricha Gerlacha.

Schadzowanje bě dalša etapa wjacelětneho projekta „Měrowy katechizm“, kotryž je pospyt, zamołwitosć wo měr a wotbrónjenje křesćanow konkretnje formulować, při tym so na starokřesćanske wuznawarske pisma zložuju.

Wjeršk zetkanja běchu kemše z božim wotkazanjom, kotrež swjećachu so zhromadnje z wosadu Bremen-Lüssum.

Předowaše dr. Carl-Jürgen Kaltenborn wo najstaršim wěrywuznacu křesćanstwa — wo listće Filipiskim 2. Wón chcyše wobdželnikam kemši chroblosć dać, zo bychu ewangelij žiwjenja znowa slyšeli jako móc přećiwu wšěm hrožacym mocam smjerće a zo bychu w naslědnistwje Jězusa tež činili konkretne kroki k wumóženju čłowjestwa před atomowej smjerću.

Wo stajnje a wšudže trěbne zasadźenje, zo by so zhromadne wohroženje zmynjelo, džěše tež we wšitkich postrownych słowach hosći. ena

Wo schadzowanju synody Zwjazka w Halle

Wot 24. do 28. septembra wotmě so w Halle synoda Zwjazka ewangelskich cyrkwjow w NDR. Město schadzowanja bě dom diakonisow. Synoda žadaše při wotzamknjenju „Wotpowědženje ducha a logiki wottrašnja“. Wona praji, zo je tajke wotpowědženje na kóždy pad trěbne.

Synoda staji so z tym za wuprajenja rozprawy Konferency ewangelskich

cyrkwinskih wjednistwow, kotruž bě předpołożenu dostała a kotraž bě jenož prašenjam měra wěnowana.

Synoda podšmórny nadawk křesćanow k službje za měr, wobroći so raznje přečiwo nowym strategijam a systemam bróni za atomarny „prěni dyr“ (kaž je znate, wuwijawa so w USA tajke strategije a tajke brónje po „direktiwje 59“, kotruž je hižo prezident Carter wudał, mjeztym zo je Sowjetski zwjazk so swjatočnje zawjazal, nic jako prěni atomowe brónje zasadžić — přisp. red.). Synoda wobkrući swoju wolu, rozumne politiske kroki k měrej a k praktiskemu přesadženju koncepta „zhromadnjeje wěstosće“ podpěrać.

Synoda wupraji so w swojim wobzamknjenju dale k měrowej dekadze, k prašenjam hladajo na wojersku službu a ciwilne zakitowanje. Synoda zasadžowaše so za to, rozmołwu wo nazhonjenjach sobustawow wosadow w prašenjach měra na wšitkich płoninach w cyrkwi a towaršnosći započěć.

Swoju „hluboku potrjechenosć nad hróžbnym krejprelecom w zapadnym Beiruce“ wupraji synoda w dalším dokumencie. Wona stupi so za žadanje Ekuumeniskeje rady cyrkwjow za mjezynarodnym přepytowanjom masoweho mordarstwa a podpěraše žadanje na generalneho sekretara UNO, skutkowne naprawy k dospołnemu znowa-wobnowjenju teritorialneje integrity Libanona a k škitaj lěhwow, w kotrychž bydla Palestinozojo, zwoprawdźić.

Rozprawy na synodu zaběrachu so z misionariskimi wosomdziesiątymi lětami a z džělom z džěćimi a konfirmandami.

Runje tak přiwa zo rozprawa Diakoniskeho skutka. Cyrkwi daty nadawk k misionowanju ma so tež nětko w NDR zwoprawdźić, praji so we wobzamknjenju.

W rozprawje rěka, zo stej cyrkej a mision nježdělnoj. W našim času je NDR zaso so stał misioniski kraj (podobne wuprājaja su so na synodach w ZRN wo jich kraju činili — přisp. red.).

Jako material předstaji so wosadam zestajenje ekuumenisko-misionariskeho zwjazowaceho wuběrka, kotrež rozjasnja wšelake misionariske aktiwity a kotrež chce wosadam jako nastork słužić. Tema „Džěći we wosadze — wužadajnje“ postajowaše rozprawy wo džěle z džěćimi a konfirmandami.

We wobzamknjenju wupraji so synoda k statusej katechetiskeho sobudžělačarja.

Synoda mjenowaše dale dyvky k wujasnjenju w praksy šule hladajo na počah koncepta wukubljanja šule a křesćanskeho kubljanja. W tutym zwisku přicpěwaše wona wotpohladanej rozmołwje ze zastupjerjemi stata wo socialistiskim wašnju žiwjenja wosebitu wažnosć. ena

Berlin: We wobšěrnej rozprawje — tři mašinske strony — rozprawja ena wo wopyće ameriskeho ewangelisty Billy Grahama w NDR. Wón je we Wittenbergu, Zhorjelcu, Drježdžanach a na druhich městnach předował, ale tež ze zastupjerjemi stata, kaž na příklad statnym sekretarom Gysijom, so zetkał.

Billy Graham, kotryž plačeše něhdy jako zasakly antikomunist, je při ewangelizacijach w Ludowej republice Pólska a w Madžarskej ludowej republice swoje stejšće změnił a tež při swojim wopyće w našej republice na to pokazal, zo mamy my jako křesćenjo tu, hdžež je nas Bóh stajil, swój nadawk k spomoženju swěta tež na swětno wašnje spjelnić.

Drježdžany: Za wudžětanje bibliskeje

studije wo křesćanskim poselstwje wo měrje w konkretnych počahach cyrkwjow NDR je so krajny biskop dr. Jan Hempel před krajnej synodu w Drježdžanach wuprajił. W swojej rozprawje, kotruž poda wón dnja 16. oktobra před synodu při jeje nazymskim schadźowanju rěčeše wón wo tym, štož bě synoda Zwjazka (hlej rozprawy w tutym čisle!) w Halle prajiła, wo „Dalším přemyslowanju wo křesćanskej zamołwitosći za měr“, z čimž chcyše wón, kaž wón sam praji, nastork k tomu dać, z tajkej studiju započěć.

ena rozprawja na počdra stronach wo rozprawje biskopa. Mjez druhim je so wón tež z prašenjom křesćanskeje neutrality zaběrał a prajił: Zasadny rozsud cyrkwy za stat njeje možny, dokołž by wón byl přečiwo přenjeje kazni, bojškoscí božej. Ale možne, haj trěbne je „zakładne so rozsudženje (eine Grundentscheidung) za naš kraj a za čłowjekow w nim, za tutón stat z jeho „realnym socializmom“ w tym zmysle, zo njeje nas Bóh sem přinješl přez případ, z wěsteje lawny abo jako chłostanje, ale dokołž je Bóh nam tu a nětko wot njeho postajeny rum wupruwowanja postajil. Tajki zakładny rozsud rozeznawa so jasnje wot rezignacije, arogancy abo cynizma ... K nam samym prajene: Njeje derje, městno, na kotrež je Bóh nas stajil, znutkownje abo zwonkownje wopušeć — hižo scyła nic Chrysta dla.“

Wo přihotach Lutheroweho jubileja. 13. posedženje cyrkwiskeho Lutheroweho komiteja

Dnja 22. septembra wotmě so w Lipsku 13. posedženje Lutheroweho komiteja ewangeliskich cyrkwjow w NDR. Komitej wuradźowaše wo přihotach tych jubilejnych zarjadowanjow w Eislebenje a Lipsku, za kotrež je wón zamolwity. Wón precizowaše program tutech zarjadowanjow. Dale zaběraše so wón z rozprawami ze wšelakich podskupin a z džělowymi kontaktami ze statnym Martin-Luther-komitejom NDR.

Druhe čezišće posedženja bě wuhodnoćenje přenjejo studijoweho schadźowanja za fararjow, kotrež wotmě so we wobłuku wopomnjenja Luthera w Torgauje k temje „Luther jako politiski radźičel“. Zarjadniski wjednik cyrkwiskeho Lutherowa komiteja, farar Gottfried Zollmann, rozprawješe wo hlubokim začišću, kotryž zamóchu fararjo při teologiskim džěle z jako příklad wuzwolnymi tekstami Luthera dobyć.

Při tutym schadźowanju bě so tež wuraznje wo tym rěčalo, zo wobsteji strach, zo so Luther jako wosoba klětu přearja wuzběhuje a wuchwaluje.

To bě za komitej přičina, so w dlěšej rozmołwje zaběrać z wothłosom swojeho dotalnego džěla. Při tym so na to pokaza, zo wosadni kaž tež sobudžělačerjo Lutherowemu lětež tež wotewrjeni napřećo steja (němsce steji tu: „... dem Lutherjahr durchaus auch aufgeschlossen gegenüber stehen“).

Komitej wobzamkny, wodźace gremije krajnych cyrkwjow a cyłocyrkwinskih zwjazkow znowa na to skedźbnic, zo je Lutherowe lěto orientowane na teologiju, bohosłowstwo. To chce tomu wobarać, zo nastanje wěsta wobužnosć dla jubileja. Přez teologiske akcentowanje sadźeja so nowe směrnicy.

Za přihotowanje we wosadach wostanje wažny nadawk, z tekstami wo Měrčinje Lutheru džělać a so jeho přerowanju stajić, mjenujcy: wobnowić cyrkej. To rěka, zo dyrbi jasne być: hlowny

zmysl „jubilejowanja“ je wobnowjenje swojeje wosady!

Drježdžany/Lipsk: Našemu krajnemu biskopej, dr. Janej Hemelej, je senat Wědomostneje rady Karla Marxoweje university w Lipsku poskičil česć teologiskeho čestneho doktora. Ze spožčenjom ma so hodnoćić ekuumeniske skutkowanje a zwjazowanje teologiskeho džěla ze skutkowanjom jako wjednik cyrkwy jako za njeho charakteristiske.

Swjatočny akt přepodaća budže na terminje při počatku Lutheroweho lěta 1983. ena

NDR přihotuje so na 500. narodniny wulkeho reformatora

Měrčina Lutherow komitej NDR schadźowaše so pod předsydstwom Ericha Honeckera

Pod tutymaj nadpismomaj rozprawja wodźaca nowina našeje republiky, nowina Centralneho komiteja SED, „Neues Deutschland“, dnja 30./31. oktobra 1982 na přenim městnje wo schadźowanju tutoho komiteja.

Nowina rozprawja wo přihotach za tutón jubilej, wo narěčach wuznamnych wosobinow našeho kraja na jara wobšěrne wašnje.

Wosebje wuzběhnyć ma so, zo rozprawja nowina komunistow našeho kraja jara wobšěrny wo narěči, kotruž džeržeše při tutym schadźowanju jedyn z wjacorych přeprašenych zastupjerjow cyrkwiskeho Lutheroweho komiteja, wyši cyrkwinski rada dr. Helmut Zeddes. Wot njeho widžimy wobraz a njezamjelci so tež jeho sada: „Luther nje-móže so myslić bjez cyrkwy, wo kotrež reformowanje je jemu čas žiwjenja šlo. Tuta cyrkej je jemu wulku prócu činiła a tola je so wón za nju woprowal. Zo džěše to za Luthera hać k zasadženju swojeho žiwjenja, je jenož zrozumić, dokołž je so wón cyle Jězu Chrystej jako knjezej swojeho žiwjenja zapisał.“

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

5. decembra — drugi adwent

Budyšin-Michałska: 9.00 hodź. kemše z božim wotkazanjom (Albert)
Budestecy: 14.00 hodź. kemše (G. Lazar)

12. decembra — třeci adwent

Huska: 10.00 hodź. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)

19. decembra — štwórty adwent

Poršicy: 8.30 hodź. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)
Rakecy: 9.30 hodź. kemše zhromadnje z Njeswaćidłom (J. Laser)

25. decembra — přeni džen hod

Bukecy: 9.00 hodź. kemše (G. Lazar)

26. decembra — drugi džen hod

Hrodžišćo: 9.00 hodź. kemše (Malink)
Hodžij: 10.00 hodź. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)

2. januara — nježdela po Nowym lěće

Bart: 9.00 hodź. kemše (Malink)
Budestecy: 9.30 hodź. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)
Budyšin-Michałska: 9.00 hodź. kemše (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangeliskich Serbow. — Wuchadza jónkróc za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangeliskich duchownych. — Hlowny zamolwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedycja: Farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbsche evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962-30-1101 — Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin. — Index-Nummer 32921 — Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1935)